ja toetas Tartu uue raekoja ehitamist, mis 1786. a. pidulikult avati. B. kandis hoolt ka avaliku hoolekande eest, laskis linnadesse (Valga, Viljandi, Kuresaare, Võru) ehitada haige- ja vaestemaju ja üle terve maa tagavara-viljaladud ikalduste korraks. Kõigest jõust toetas B. aadli meeslääniде allodifitseerimispüüdeid, kuni Katariina II manifestiga 3. V 1783 kõik läänimõisad Eesti- ja Liivimaal tunnustas pärandatavaks täieliseks eraomanduseks. Katariina II asevalitsus-korra (Statthalterschaft) maksmapaneku puhul Liivi- ja Eestimaal püüdis B. alguses sellele kardinaalsele reformile pehmemat kuju anda ja oli skeptiline keskvalitsuse kaugeleminevate tsentraliseerimispüüete vastu, alistus aga siiski keisrinna tahtele ja viis reformi läbi, jagades asevalitsuskonna uue kava järgi kubermangudeks ja maakondadeks ja ellu kutsudes uusi maakonnalinnu (näit. Võru).

(Borch, M. J. *comte de*), *Histoire de la vie de George de Browne, comte du Saint-Empire* (Riga, 1794); Bröcker, George von Browne, Inl. 1849, nr. 45; Körber, George von Browne, Inl. 1861, nr. 19—22; Сборникъ матеріаловъ и статей по исторіи прибалтійскаго края I, (1876); Р. Б. Сл.; J. Eckardt, Livland im achtzehnten Jahrh. (1876). *P T.*

BRUININGK, Heinrich, sünd. Narvas 7. VII 1675, õppis 1692. a. peale Kielis ja Halles, reisis Saksamaal, Rootsis, Soomes, Lapis, Venemaal, sai 1697 Narva Saksa koguduse õpetajaks ja 1700 sõjaväe-õp.; nimetati 1711 Liivimaa kindralsuperintendendiks ja ülemkonsistooriumi asepresidendiks Liivimaa rüütelkonna ettepanekul, sai selle kõrval Riia rae kutsel Peetri kiriku ülem-õpetajaks ja linnakonsistooriumi assessoriks (1712); suri Riias 24. I 1736. Tema järeltulijad omandasid aadliseisuse õigused ja nime, neist on võrsunud tuttav Bruiningkite aadli-suguvõsa, kelle liikmeist mõned teo-orjuse ajal tegelikku huvi avaldanud eesti rahva elujärje parandamise vastu. — B.-il tuli hoolitseda Põhja sõja ajal hävitatud kiriku ja kooli ülesehitamise eest. Oma tegevuses omandas B. hea administraatori ja kooliasja edendaja kuulsuse. Varssi pärast ametisse astumist võtab B. suurema kirikutekatsumise ette, et koguduste seisukorra kohta andmeid muretseda. Rootsiaegne kool on sõjamöllus täiesti hävinud, koguduste õpetajate hulgas leidub rohkesti vähekõlblisi isikuid. Viimase nähtuse üle peab B. veel palju hiljeminigi kaebama, nii maanõunikkude-kogule 1727. a. Koguduste ja õpetajate kõlblise järje tõstmisega ühes püüab B. ka koguduste varanduslikku seisukorda kindlustada, selgitades sõja ajal segaseks muutunud majanduslikke olusid üksikkogudustes; siin töötavad tema kõrval 1711. a. uuesti ellukutsutud ülem-kirikueestseisja ametid. 1727. a. nõuab B. maapäevalt, et on tarvis kiriku-eestseisja amet üldiselt jälle uuendada ja kirikukatsumisi sagedasti ning valjult pidada, niisama koolide eest hoolitseda. Maapäev on B.-i nõudmistega üldiselt nõus ja otsustab, et ülem-kirikueestseisja ametid peavad valvama selle üle, et kirikukatsumisi peetaks korralikult, vähemalt iga kolme a. järel, tühjad koguduseõpetaja kohad võimalikult pea täidetaks ja koguduste hooned korras hoitaks. B.-i püüdeil kõrgemate koolide alal oli teatav edu, kuid rahvakooli uuendamise katsed, kus B.-it toetab kindral v. Campenhausen, ei anna raskestilaastatud maal silmapaistvamaid tagajärgi. — B. leidis suurt lugupidamist kodus ja väljaspool, eriti ka keiser Peeter I juures, kes teda paaril korral Peterburi käsutas ja temale m. s. ülesandeks tegi arhimandriit Theodosiusega kirjavahetusse astuda ev.-lut. ja kreeka-katoliku usu vahede selgitamiseks. Vaimuliku ameti kõrval pidas B. ka mõisa Holdres, Vana-Suislepis ja Lätimaal.

Napiersky, Pred. Lex. II; Recke-Napiersky I; J. Eckardt, Livland im achtzehnten Jahrh. (1876), lk. 117 j., 153, 175; H. Bruiningk, Das Geschlecht v. Bruiningk in Livland (1913), lk. 103—22; Lipp, Kir. ja har. l. II, 1, 16–18. *J. K.*

BRUININGK, Hermann, dr. phil., parun, ajaloolane, sünd. 7. IX 1849 Tartus, õppis 1867—75 Tartu ülikoolis õigusteadust, hakkas aga juba sel ajal C. Schirreni (vt.) ettekannete mõjul (1866) suurt huvi tundma ajaloo vastu, õppis R. Hausmanni (vt.) juures paleograafiat, süvenes Õp. E. S.-i allikate kogu uurimisse. 1873. ja 1875. a. esitas B. Õp. E. S.-ile kava Liivimaa mõisaarhiividest ajalool. dokumentide süstemaatiliseks koondamiseks ja väljaandmiseks, mille teostamisele olid pühendatud B.-i elukäigu järgmised aastakümned. B.-i töö tagajärjeks oli »Ajalool. maa-arhiivi« (alul »Liivimaa rüütelk. vana arhiiv«; 1920. a. alates osa Latvia riigiarhiivist) asutamine Riias ja »Livl. Güterurkunden'ite« avaldamine: I kd. (1207—1500) ilmus a. 1908, B.-i ja N. Buschi ühisel toimetusel, II kd. (1501–45) a. 1923 Latvia haridusministeer. kulul; III kd. (1546—62) on käsikirjas peaaegu valmis. — Samuti teedrajavalt on B. teotsenud seni söödis olnud Balti keskaja kirikuloo uurimisel; sellelt alalt mainitagu peale lühemate artiklite ta teost »Messe u. kanon. Stundengebet nach d. Brauche d. Rigaschen Kirche im spät. Mittelalter« (1904), mis möödapäästamata tarvilik Liivimaa katoliku perioodi süvenemiseks. — Mõisade ajalooga tihedas ühenduses olevale genealoogiale ühes heraldikaga ja sfragistikaga andsid B.-i uurimused rea üksiklisandeid;